عکس: ایرنا

شامخ در وضعیت وخیم

شاخص خرید بخش صنعت در خردادماه امسال در پایین‌ترین نقطه تاریخی قرار گرفت

رقیه ندایی
خبرنگار اقتصادی

گزارش صنعت

با رسیدن به نیمه تابستان بالاخره شامخ مدیران برای خردادماه سال جاری منتشر شد، اما این داده‌ها برای بسیاری از مدیران و فعالان اقتصادی غافلگیرکننده بود؛ چراکه شاخص مدیران خرید بخش صنعت در خردادماه سال جاری نه‌تنها به پایین‌ترین نقطه تاریخی خود رسید بلکه با اختلاف معناداری نسبت به میانگین سال‌های گذشته زنگ خطر کم‌سابقه‌ای را برای اقتصاد کشور به صدا درآورده است.

این به صدا درآمدن زنگ خطر نشان می‌دهد که اقتصاد کشور وضعیت وخیمی را پشت سر می‌گذارد و با توجه به ادامه‌دار بودن وضعیت و همچنین اعمال یک عامل قوی و جدید به نام قطعی آب و برق می‌تواند آینده کشور را بسیار وخیم سازد؛ با این نتیجه احتمالاً شاهد سقوط عمیق‌تر شامخ‌های اقتصادی در ماه‌های پیش رو باشیم.

شامخ‌های بخش اقتصاد و بخش صنعت در هر پنج مولفه اصلی با کاهش معناداری روبه‌رو شده‌اند و این موضوع می‌تواند شرایط اقتصادی کشور را با خطرات قابل توجهی روبه‌رو سازد. تداوم قطعی آب و برق واحدهای اقتصادی و تجاری، جنگ ۱۲ روزه و تبعات آن باعث ایجاد یک نااطمینانی در بدنه اقتصاد و برای صاحبان کسب و کار شده است. کاهش معنادار شامخ در بخش‌های مختلف گویای این واقعیت است که علاوه بر مشکلات در طرف عرضه و تقاضا فضای کلی عمومی صنعت و اقتصاد کشور نیز با نااطمینانی فزاینده‌ای مواجه است که می‌تواند تردید را میان تولیدکنندگان و صادرکنندگان افزایش و موجب کاهش انگیزه آنها شود که در نهایت نتیجه‌ای جز کاهش سود و تعدیل نیروی انسانی را در پی نخواهد داشت.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که قطعی آب و برق در خردادماه نسبت به تابستان بسیار کمتر بود. درحال حاضر صنایع دو تا چهار روز در هفته با قطعی آب مواجه هستند و همین موضوع می‌تواند میزان تولید صنایع را به صورت قابل توجهی کاهش دهد و صنایع را یک قدم به زیان‌سازی بیشتر نزدیک کند. این شرایط باعث می‌شود در وهله نخست صنایع به جای سودسازی با زیان‌سازی مواجه شوند و درنهایت چنین شرایطی عاملی می‌شود که تعدیل نیروی انسانی نیز بیش از گذشته قوت گیرد. در اصل قطعی آب و برق به صورت مکرر، همچنین افزایش نااطمینانی‌ها دست به دست یکدیگر می‌دهند تا وضعیت شامخ‌های اقتصادی وخیم‌تر از گذشته شود.

کاهش معنادار شامخ در بخش‌های مختلف گویای این واقعیت است که علاوه بر مشکلات در طرف عرضه و تقاضا فضای کلی عمومی صنعت و اقتصاد کشور نیز با نااطمینانی فزاینده‌ای مواجه است که می‌تواند تردید را میان تولیدکنندگان و صادرکنندگان افزایش و موجب کاهش انگیزه آنها شود که در نهایت نتیجه‌ای جز کاهش سود و تعدیل نیروی انسانی را در پی نخواهد داشت

شامخ‌ها کاهشی شد!

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در خردادماه سال جاری روند کاهشی داشت که به مراتب وضعیت بدتر را نشان می‌دهد؛ به‌طوری که پس از تعدیل فصلی معادل ۴۲/۹ برآورد شده است و تعدیل فصلی نشده نیز برابر ۳۷/۷ است. همچنین این شاخص یکی از کمترین مقادیر خود را در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۹ با عدد ۶۲ دید و پس از آن تجربه چنین کاهشی را نداشته است.

همچنین شاخص مدیران خرید بخش صنعت در خردادماه سال جاری و پس از تعدیل فصلی برابر با ۴۲/۱ برآورد شد و کمترین مقدار شاخص از ابتدای شروع تا به امروز در مهرماه سال ۱۳۹۷ بوده است. این ارقام تنها سقوط نیست بلکه نمایشی از استمرار یک روند رو به افول طی یک سال و نیم گذشته است و وضعیت شکننده اقتصاد کشور را در ماه‌های مختلف نشان می‌دهد.

نکته قابل توجه اینجاست که در دوران کرونا یعنی سال ۱۳۹۹، زمانی که اغلب بازارهای جهانی تعطیل و در شوک فرو رفته بود شامخ صنعت ایران ۵۶/۸ ثبت شده و این بدان معناست که در اوج کرونا و مخاطرات، امیدها بیش از امروز بود اما حالا شاهد آن هستیم که شاخص صنعت ۴۲/۱ و تعدیل‌نشده آن در محدوده ۳۶/۵ قرار دارد؛ این یعنی توقف موتور محرک اقتصاد و روزگار تلخ و رکود کشور.

بررسی داده‌های منتشرشده نشان می‌دهد که این سقوط آماری ناشی از پنج عامل اساسی است که در غیاب ساختار و راهبردهای اثربخش به جای درمان، نقش تخریبی را ایفا کرده است. نخست، مشکلات جدی در تامین انرژی، دوم، دشواری بی‌سابقه در حوزه تامین مالی، سوم، بحران تامین مواد اولیه، چهارم، معضل نیروی کار و در نهایت پنجم، شوک‌های سیاسی، کنار هم قرار گرفتن این پنج مولفه باعث شده که رکود اقتصادی بیش از پیش در عددها نمایان شود.

یکی از مهمترین و اساسی‌ترین مشکلات در بهار ۱۴۰۴ را می‌توان قطعی گسترده برق و گاز دانست که این الگو طی سال‌های اخیر به صورت مستمر بوده اما امسال این موضوع شدت بیشتری پیدا کرده و حتی در تابستان شاهد قطعی آب بسیاری از صنایع هستیم که می‌تواند شرایط اقتصادی را برای ماه‌های پیش رو وخیم‌تر کند. صنایع مختلفی از جمله پتروشیمی گرفته تا زنجیره غذایی با قطعی مکرر و به نوعی با سهمیه‌بندی مواجه شده‌اند که این موضوع افزایش نااطمینانی به صنایع، کاهش تولید، افت بهره‌روی و خسارت سنگین به تجهیزات را در پی داشته است. حال نکته قابل توجه اینجاست که این شرایط برای تابستان وخیم‌تر خواهد شد چراکه میزان قطعی برق و آب صنایع به صورت قابل توجهی افزایش یافته و ممکن است برخی از صنایع ۴ الی ۵ روز در هفته به صورت متداوم آب و برق نداشته باشند.

تامین مالی تبدیل به یک داستان جدید و کم‌سابقه شده است. به علت کسری بودجه دولت و انتشار اوراق‌های مکرر و پرهزینه، بانک‌ها در تنگنای عمیق منابع فرورفته‌اند و به معنای دیگر نقدینگی به بخش واقعی اقتصاد کشور راه پیدا نکرده است. صنایع مختلف اغلب با حجم متوسط در دور باطل، نبود نقدینگی و هزینه‌های بالای پول گرفتار شده‌اند.

سومین مورد بحران در تامین مواد اولیه و مورد نیاز است. طی ماه اخیر قیمت ارز نوسان‌های بسیاری را تجربه کرد. همین موضوع باعث شد که فضای تجارت مواد اولیه تا حدودی مختل شود. در کنار این موارد مشکلات گمرگی و تعلل در تخصیص ارز و افزایش هزینه‌های حمل و نقل و ترخیص باعث شده که صنایع در یک زنجیره معیوب گرفتار شوند و ماه‌ها در صف انتظار برای ترخیص مواد اولیه خود بمانند. آمارهای منتشرشده نشان می‌دهد که موجودی مواد اولیه خریداری‌شده صنایع در خردادماه سال جاری کمترین مقدار ۷۶ ماهه خود را از بهمن‌ماه سال ۱۳۹۷ ثبت کرده است.

از سوی دیگر این روزها معضل نیروی انسانی نیز به یکی از مهمترین دغدغه‌های بسیاری از صنایع تبدیل شده است. خروج نیروی انسانی ماهر و متخصص به دلیل مهاجرت و عدم سیاست‌های حمایتی، مراحل عجیب استخدام(برخی از صنایع به دلیل تصمیم مدیران بالادستی آزمون‌ها و مراحل بسیار سختی برای استخدام دارند)، ضعف در تطابق کار جدید (فارغ‌التحصیل و بدون سابقه کار) با واحدی عملیاتی خاص باعث شده که صنایع با مشکلات برای استخدام روبه‌رو شوند. از سوی دیگر معضل نیروی انسانی تنها استخدام نیست و در برخی از موارد شاهد آن هستیم که صنایع به دلایل مختلف از جمله عدم توانایی در پرداخت حقوق مجبور به تعدیل گسترده نیروهای خود شده‌اند که این موضوع راندمان کاری را کاهش و میزان اعتراض‌ها را افزایش خواهد داد.

در ادامه مسیر نیز میزان فروش محصولات در خردادماه سال جاری کمترین مقدار خود را از فروردین‌ماه سال ۱۳۹۹ ثبت نمود. از یک سو با کاهش تقاضای داخلی ناشی از تنش‌های ژئوپلیتیک و نااطمینانی‌های موجود در فضای اقتصادی و

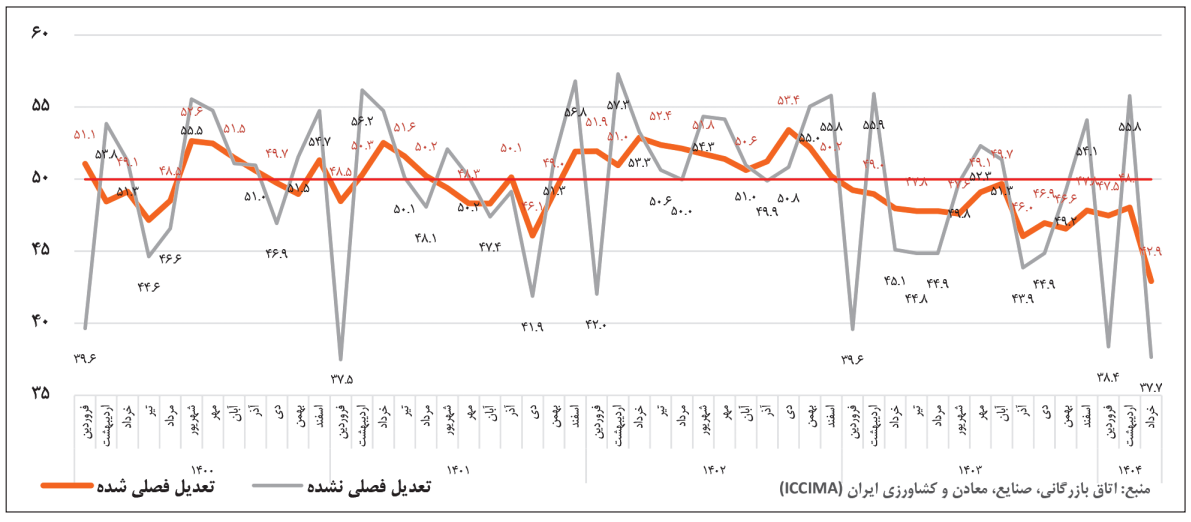

شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

مدیران

تأمین برق صنایع اولویت دارد

اولویت‌دهی به مصرف برق در خود واحدهای تولیدی ضرورت دارد. به گزارش وزارت صمت، سیدمحمد اتابک، وزیر صمت با اشاره به چالش‌های تامین برق برای واحدهای صنعتی افزود: نباید صنایع کشور برای دسترسی به انرژی حیاتی چون برق با محدودیت‌های ناعادلانه مواجه شوند، قطع یا محدودسازی برق صنایع نه‌تنها باعث کاهش تولید و افزایش بیکاری می‌شود، بلکه لطمه‌ای جدی به زنجیره تامین و صادرات کشور وارد می‌کند. وزیر صمت هم‌چنین با اشاره به اقدامات صنایع در راه‌اندازی نیروگاه‌های خورشیدی و سیکل ترکیبی گفت: این نحوه اعمال محدودیت به صنایع خودتامین، علاوه بر اجحاف به حقوق سهامدار، زمینه بی‌اعتمادی در سرمایه‌گذاری و عدم همراهی صنایع را در رفع ناترازی انرژی به همراه خواهد داشت. اتابک در ادامه ضمن تاکید بر اینکه برق خودتامین واحدهای صنعتی باید صرف تامین نیاز همان واحدها شود، افزود: تولید و صنعت رکن اصلی توسعه کشور است و نمی‌توان آن را در سیاست‌های انرژی نادیده گرفت.

رشد ۳/۲ درصدی کشاورزی

بخش کشاورزی در پایان سال ۱۴۰۳ به رشد ۳/۲ درصدی رسید. به گزارش جهاد کشاورزی، غلامرضا نوری‌قزلجه، وزیر جهاد کشاورزی گفت: باید به موضوع اقتصاد کلان هم توجه داشته باشیم که سهم اقتصادی بخش کشاورزی از ۶/۷ درصد ارتقا پیدا کرد و یک رشد ۵/۶ درصدی داشتیم همچنین در پایان سال ۱۴۰۳ به رشد ۳/۲ درصدی رسیدیم و در حوزه صادرات افزایش ۳۲ درصدی داشتیم و تراز تجاری بخش کشاورزی ۳ میلیارد دلار بهبود یافت. وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به انتقادهای مطرح‌شده نسبت به مصرف آب در بخش کشاورزی و لزوم ارتقای بهره‌وری، گفت: ما بخشی از این انتقادهای مطرح‌شده را قبول داریم و در تلاش هستیم تا بهره‌وری بخش کشاورزی نسبت به آبی که مصرف می‌شود را ارتقا دهیم، اما متذکر می‌شویم که بخش کشاورزی در حال تأمین امنیت غذایی کشور است و این بخش مقصر تمام مشکلات موجود نیست.

یارانه جدید برای مادران

مرحله سوم طرح «یسنا» اجرا شد. به گزارش مهر، اسماعیل گرجی‌پور، معاون رفاه و امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از آغاز اجرای مرحله سوم طرح «یسنا» با هدف حمایت از مادران باردار و دارای فرزند زیر ۲ سال خبر داد. وی با اعلام این خبر اظهار کرد: این طرح در راستای اجرای ماده ۲۴ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، اجرا می‌شود. وی ادامه داد: در این مرحله نیز حساب سرپرستان خانوار دارای مادر باردار که اطلاعات بارداری آنها در پایان سال گذشته از وزارت بهداشت اخذ شده در ۷ دهک اول درآمدی که در مراحل قبل مشمول بوده‌اند، به مبلغ ۴۵۱ هزار و ۳۹۷ تومان شارژ می‌شود. معاون رفاه و امور اقتصادی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تاکید کرد: همچنین حساب سرپرستان خانوار دارای فرزند چندقلو زیر ۲ سال در ۷ دهک درآمدی که در مراحل قبل به ازای یک قُل شارژ شده بود نیز، جهت سایر قل‌ها به ازای هر قُل ۹۰۰ هزار تومان شارژ می‌شود.